

Ա. — Անդամ մը, կը քալէր ան իր սոցաւաւորներուն (հետեորդներուն) առջևէն, ամէնքն ալ ձիերուն վրայ, չքացած գեղեցիկ հագուստներով, երբ կը մօտենան գիւղին, Չորիկ կը վազէ լուր տալու գիւղացիներուն թէ «կաթողիկոս է գալիս»։ Բոլոր գիւղացիք կը փութան հետեւիլ իրեն՝ կաթողիկոսը գիմաւորելու համար, բայց երբ կը մօտենան շքախումբին, չեն ճանշնար կաթողիկոսը, կը չուարին թէ անոնց ո՛ր մէկը ողջունեն և օրհնութիւնը խնդրեն իրրեւ կաթողիկոս. ձիաւորներ մասնանիշ կ'ընեն Չորիկը, խեղճ գիւղացիք աւելի ևս շփոթի կը մատնուին, բայց անոնց գլխաւորներէն մէկը, ճանձնաբաժ աչ շփոթութենէն, կը համարձակի իր խօսքը ուղղել շքեղ ձիաւորներուն և կը պատարակէ զանոնք, ըսելով. «Եթէ այն է ձեր մեծաւորը, դուք ի՞նչ էք ուրեմն»։ Աշխարհականի մը այս գիտողութենէն շատ կ'ամչնան անոնք, ոմանք կը զղջան և կը թողուն ձիարուծութիւնը եւ խենէշ հագուստները. ոմանք ալ, իրենց ամօթէն չեն կենար հոն և կը վերադառնան իրենց տեղերը։

Բ. — Դարձեալ ուրիշ գիւղ մը կ'երթայ Չորիկ իր շքախումբով և յառաջ վազելով կը հասնի քահանային տունը, և կ'աւետէ կաթողիկոսին գալը։ Քահանայն քացակայ է առնէն. միայն երէցիկներ և մայր տունն են, որ յանկարծակի կուգան, և կ'սկսին անմիջապէս տուն տեղ շտկել, և ներքնաց (միտակ) մըն ալ աւետարելին կուտան, ըսելով. «Մահտի, Աստուծոյ սիրուն, քիչ մը օգնէ մեզի, առ ասիկա, դուք տար և թօթուէ փռչին»։ Չորիկ անմիջապէս կը կատարէ չուարած կիներուն խնդիրքը, և յետոյ գիւղացիները ժողովելով կը փութայ կաթողիկոսը գիմաւորելու։ Գիւղացիք կը մօտենան շքա-

խումբին, չեն ճանշնար կաթողիկոսը, կը շփոթին և չեն գիտեր թէ ձիաւորներէն ո՛ր մէկը ողջունեն իրրեւ կաթողիկոս, և երբ այս շփոթեցին մէջ գիւղ կը հասնին և կը մտնեն քահանային տունը, կը տեսնեն որ այն շքեղ ձիաւորներ, վար իջնելով իրենց ձիերէն, կը ծառայեն Չորիկին, անոր չարութիւն խրաքը կը քակեն և կը նստեցնեն զինքը պատուոյ տեղը։ Երէցիկներ և մայրը կը քսովնին՝ հասկնալով որ իրենց միեւեբ թօթուող «մանետի»ն նայն ինքն կաթողիկոսն է եղեր։

Ստուգիւ չափազանց ձիծաղելի և գրեթէ անհաւատալի կը թուին այս պատմութիւններ առաջին ակնարկով, բայց ատենք պայծառ լոյս մը կը սփռեն ժՁրդ դարու եկեղեցականներուն կենցաղին վրայ. եկեղեցականութիւն մը, որ պնճանքի և պաճուհանքի զակատեր է, մօտնալով հոգեւորականի վայել պարզ կենցաղին պայմաններն ու պահանջները և հոգեւոր հովուին պարտաւորութիւնները։ Խստակրօն Չորիկ, ինչպէս կ'երևի, իր եկեղեցականներուն անխայել կենցաղը պատարակել կուտայ զեղջուկներուն, ամէնէն ազգու զատերը տալու համար անոնց։

Կաթողիկոսի մը վարչական ու յարաբերական գործերուն պատմութիւնն տեղ, որոնք քացարձակապէս կը պակսին մեզի, ահա շատ հեռաքրքրական պատկեր մը անոր ներքին կիանքէն, անոր հոգեւոր հովուի գործունէութենէն, անոր չարքաշ և ճշնադրեցիկ կենցաղէն, «որոյ յիշատակն օրհնութեամբ կոյցի» (Դր. Գարանաւղի, ժամանակագրութիւն, էջ 316-318)։

Բ. Ե.

Յ Ա Ռ Ը

Դիշերն ինձի տըրեցուց իմ աղուոր ցաւս քարի,
Քոյրս եր ան շունի պես հաւատարիմ, օրհի
Ի վեր, ձայնի մը նընամ որ քո հոգիդ կ'օրօրե.
Կրակի պես միշտ որ անգամ մը փտեղի վերջ կ'այցի...

Անոր համար ես տունց մտելով ձրազը պրպղում
Քնացի եի. (մտքին միջ ցար կարծես աւելի
Կը խորունկնայ) և ինչպիս խորհրդաւոր հայելի՝
Ես անոր միջ նայեցայ զսնկով փրօքս անհուն...

Զգալի որ իմ եր ան տեկեկ շատ, անուրեղն
Ու սերհն իսկ տեղի, հոգւոյս տրիւրը գոցի
Անոր մրտայ ակերհն օր մը պայպի քոյսած է...

Եւ իր մտները քիտեղ իմ արջու վրայ կը հնչեն,
Երբ տեկն օր քիչ առ քիչ պատմելու շուն կը հիստի,
Ու քոյս և միշտ իմ խորունկ, իմ աղուոր ցաւս քարի...

Գանիրէ

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ